

Povestirea pe scurt la Maitreyi de Mircea Eliade

Venit in India pentru a afla cat mai multe despre aceasta tara si pentru a-si face o cariera, in Calcutta, tanarul englez Allan este angajat la o societate de canalizare a deltei. Mai intai desenator tehnic, apoi insarcinat sa supravegheze lucrarile la Tambuk si la Assam, in jungla se imbolnaveste de malarie si este spitalizat. Inginerul hindus Narendra Sen, cu studii stralucite la Edinburgh, il invita pe Allan sa locuiasca in casa lui, in timpul convalescentei. Pe langa ajutorul pe care i l-ar da tanarului englez faptul de a locui intr-o familie, Narendra Sen intentioneaza sa-l adopte ca fiu pe Allan, iar apoi sa se mute cu toata familia in Anglia, pentru ca in India incepuse revolutia. Dar Allan afla mult mai tarziu de la Maitreyi adevaratele intentii ale inginerului, dupa ce crezuse la inceput ca Sen voia sa-l insoare cu fiica lui.

Primele intalniri ale lui Allan cu Maitreyi, inainte de a se muta in casa lui Sen, sunt: in fata bibliotecii, cand Narendra Sen alege carti pentru Craciun, la spital, cand este vizitat de inginer si de fiica lui si la cina la care il invita Sen impreuna cu ziaristul francez care pregateste o carte pentru India. La inceput Allan nu este impresionat de Maitreyi, dar la cina se simte tulburat de ea, cand ii sesizeaza taina fapturii si ii aude rasul de femeie si de copil in acelasi timp.

Cand se muta in casa lui Sen, Allan recepteaza realitatea ca un european si crede in complotul familiei Sen care ii incurajeaza apropierea de Maitreyi. Cu floarea rosie pe care i-o ofera tanarului, Maitreyi declanseaza involuntar jocul seductiei. Seductia continua cu jocul cartilor, in biblioteca, jocul privirilor, al mainilor, al atingerilor. Misterul eroinei este infinit, iar imposibila clarificare pe calea luciditatii si autoanalizei care il caracterizeaza ii intretine lui Allan interesul pentru ea.

Diferenta dintre cele doua mentalitati, orientala si occidentala, este pusa in evidenta de conceptia despre iubire a celor doi tineri, exponenti ai acestor mentalitati. Maitreyi a avut alte trei iubiri, inaintea lui Allan, toate de ordin spiritual: iubise copacul sapte frunze, pe guru Robi Takkur si are amintirea baiatului de la templu. In schimb, iubirile lui Allan fusesera doar trupesti, fara spiritualitate ("nu dragoste, ci murdarie").

Desi cu luciditate si cu spirit de analiza, Allan se lasa prins in mrejele jocurilor Maitreyiei, traversand toate etapele iubirii: inceputul ("eu n-o iubesc", "ma turbura, ma fascineaza, dar nu sunt indragostit de ea"), instalarea ("ma amuz doar"), cresterea ("nici o femeie nu m-a tulburat atat"), apoteoza ("suferinta mea", "vrajit si indragostit"). Allan parcurge drumul cunoasterii prin eros, avand-o ca initiatoare pe Maitreyi. El se muleaza dupa preferintele ei spirituale, este initiat si convertit, vrea chiar sa treaca la hinduism, crezand ca asa se va putea casatori cu Maitreyi. Dupa ce i se daruieste noaptea lui Allan, pentru a dezlega pacatul de care se simtea vinovata, tanara va oficia logodna lor, la Lacuri, rostind catre cer si pamant legamantul dragostei. Legamantul si inelul cu cei doi serpi inlantuiti sunt dovada ca Maitreyi cunoaste farmecul iubirii mistice.

Din cauza surorii mai mici, Chabu, Narendra Sen afla de iubirea celor doi si rupe echilibrul cuplului, alungandu-l pe Allan. Abia acum el afla ca o casatorie cu Maitreyi era inacceptabila, deoarece ea

apartinea celei mai nobile caste indiene, a brahmanilor, iar casatoria cu cineva din afara castei sale ar fi insemnat degradarea intregii familii.

Ruptura aduce supliciul, boala, martirajul in casa inginerului Sen: tatal orbeste, Chabu moare in urma unor crize de nebunie. Brutalizata de tata, Maitreyi ia asupra-si toata vina. in incercarea de a-l regasi pe Allan, sperand ca va fi alungata din casa, ea se da vanzatorului de fructe, dar sacrificiul este inutil. Ea il sacralizeaza pe Allan, numindu-l: soare, aer, floare, "zeu de aur si din pietre scumpe".

Allan se retrage in Himalaya pentru o dezintoxicare sentimentala, unde trairea in plan contemplativ ii permite purificarea. Episodul iubirii pasagere cu Jenia Isaac ii confirma faptul ca traise alaturi de Maitreyi iubirea absoluta. Plecarea din India ii apare ca o izbavire.

Maitreyi va ramane pentru europeanul rational o eterna obsesie si enigma; framantarile lui Allan fac ca romanul sa aiba un final deschis.